कम्बोजसिन्धुसौवीराः मुण्डशब्देन समासे भयूरव्य० पूर्वनिपातः कम्बोजमुण्ड इत्येव । कम्बोजदेशस्थक्षत्रियास्तु शनकैः क्रियालोपात् शूद्रत्वमाप्ताः यथाह मनुः । "शनकैस्तु क्रियालोपादिमाः क्षत्रियजातयः । वृषलत्वं गता लोके ब्राह्मणादर्शनेन च । पौण्ड्रकाश्चौड्रद्रविड़ाः कम्बोजाः यवनाः शकाः । पारदाः पह्लवाश्चीनाः किराता दरदाः खसाः"

कम्बोजादि वार्त्तिकोक्ते तद्राजप्रत्ययस्य लुग्निमित्ते शब्दगणे स च गणः "कम्बोज चोल केरल शक यवन"

कम्बातायिन् पु० कम्बुरिवातायी । शङ्खतुल्यश्वेतपूर्व्वकाये शङ्खचिह्ने ।

कम्भ त्रि० कम्+मत्वर्थे भ । १जलयुक्ते २सुखयुक्ते च ।

कम्भारी स्त्री कं जलं बिभर्ति कम्+भृ—अण् उप०स० । गाम्भार्य्याम् (गाम्भार) । राजनि० । मुग्ध० मते षण् तस्य षित्त्वात् ईप् । सि० कौ० मते तु गौरा० ङीष् इति भेदः । तस्याः शीतवीर्य्यत्वात्तथात्वम् ।

कम्भु न० कं जलं तद्वच्छैत्यं बिभर्त्ति—भृ—डु । उशीरे राजनि० तस्य शीतवीर्य्यत्वात् तथात्वम् ।

कम्र त्रि० कम—णिङभावे र । मैथुनेच्छायुक्ते १कामुके अमरः । २मनोहरे च । "कम्रा कमनाः युवतिः" सि०कौ०

कय त्रि० किम्+पृषो० वेदे कयादेशः । किंशब्दार्थे "न किं सहन्त्य पर्य्येता कयस्य चित्" ऋ०१,२७,८ । "नि षू न मातिमतिं कयस्य चित्तेजिष्ठाभिः" १२९,५ "नरोऽभिमातिं कयस्य चित्" ८,२५,१५ ।

कयस्था स्त्री कं जलं याति या—ड तथा सती तिष्ठति स्था क । काकोल्याम् क्षीरस्वामी

कयाधू स्त्री जम्भासुरकन्यायां हिरण्यकशिपुभार्य्यायाम् "हिरण्यकशिपोर्भार्य्या कयाधूर्नाम दानवी । जम्भस्य तनया दत्ता सुषुवे चतुरः सुतान् । संह्रादं प्रागनुह्रादं प्रह्लादं ह्लादमेव च" भा० ६,१८,९ ।

कर पु० कीर्य्यते विक्षिप्यतेऽनेन कॄ—करणे अप् । १हस्ते हस्तिशुण्डे च तयोर्जलादिक्षेपसाधनत्वात् तथात्वम् २कर्म्मणि अप् । ३किरणे मेदिनिः । तत्र हस्तकिरणयोः "प्रतिकूलतामुपगते हि विधौ विफलत्वमेति बहुसाधनता । अवलम्बनाय दिनभर्त्तुरभूपन्न पतिष्यतः करसहस्रमपि" "स्थितः कराग्रैरसमग्रपातिभिः" माघः । हस्ते "केशान्नीवीमधःकायं संस्पृशेत् धरणीमपि । यदि स्पृशति चैतानि भूयःप्रक्षालयेत् करम्" आ० त० देवलः नेत्यत्र-वृत्तिः "वामः काञ्चनपिञ्जरे नृपकराम्भोजैस्तनूमार्जनम्" उद्भटः । "तथा वामकरे दश" मनुः । कं सुखं राठिरा क । ४राजग्राह्ये राजस्वे तत्र राजग्राह्यहस्तयोः "असम्भवद्घनरसा शतालिपरिषेविता । करं न सहते राजन् ! भूमिर्नववधूरिव" । "तन्वि तव कुचावेतौ नियतं चक्रवर्त्तिनौ । आसमुद्रक्षितीशोऽपि भवान् यत्र करप्रदः" उद्भटः । यथा च राज्ञा करनिवेशनं राष्ट्रे करणीयं तथा मनुनोक्तम् यथा

"क्रयविक्रयमध्वानं भक्तञ्च सपरिव्ययम् । योगक्षेमञ्च सम्प्रेक्ष्य वणिजो दापयेत् करान् । यथा फलेन युज्येत राजा कर्त्ता च कर्म्मणाम् । तथावेक्ष्य नृपो राष्ट्रे कल्पयेत् सततं करान् । यथाल्पाल्पमदन्त्याद्यं वार्य्योकोवत्सषट्पदाः । तथाल्पाल्पो ग्रहीतव्यो राष्ट्राद्राज्ञाब्दिकः करः । पञ्चाशद्भाग आदेयो राज्ञा पशुहिरण्ययोः । धान्यानामष्टमो भागः षष्ठो द्वादश एव वा । आददीताथ षड्भागं द्रुमांसमधुसर्पिषाम् । गन्धौषधिरसानाञ्च पुष्पमूलफलस्य च । पत्रशाकतृणानाञ्च वैदलस्य च चर्म्मणाम् । मृण्मयानाञ्च भाण्डानां सर्व्वस्याश्ममयस्य च । म्रियमाणोऽप्याददीत न राजा श्रोत्रियात् करम् । न च क्षुधाऽस्य संसीदेच्छ्रोत्रियो विषये वसन् । यस्य राज्ञस्तु विषये श्रोत्रियः सीदति क्षुधा । तस्यापि तत्क्षुधा राष्ट्रमचिरेणैव सीदति । श्रुतवृत्ते विदित्वाऽस्य वृत्तिं धर्म्म्यां प्रकल्पयेत् । संरक्षेत् सर्व्वतश्चैनं पिता पुत्रमिवौरसम् । संरक्ष्यमाणो राज्ञा यं कुरुते धर्म्ममन्वहम् । तेनायुर्वर्द्धते राज्ञो द्रविणं राष्ट्रमेव च । यत्किञ्चिदपि वर्षस्य दापयेत् करसंज्ञितम् । व्यवहारेण जीवन्तं राजा राष्ट्रे पृथग्जनम् । कारुकान् शिल्पिनश्चैव शूद्रांश्चात्मोपजीविनः । एकैकं कारयेत् कर्म्म मासि मासि महीपतिः । नोच्छिन्द्यादात्मनो मूलं परेषाञ्चातितृष्णया । उच्छिन्दन् ह्यात्मनो मूलमात्मानं तांश्च पीडयेत्" व्याख्यातञ्चेदं कुल्लूकभट्टेन "क्रयविक्रयमित्यादि । कियता मूल्येन क्रीतमिदं वस्त्रलवणादि द्रव्यं विक्रीयमाणञ्चात्र कियल्लभ्यते कियद्दूरादानीतं किमस्य वणिजो भक्तव्ययेन शाकसूपादिना परिव्ययेन लग्नं किमस्यारण्यादौ चौरादिभ्योरक्षयः रूपेण क्षेमप्रतिविधानेन गतं, कोऽस्य इदानीं लाभयोग इत्येतदवेक्ष्य वणिजः करान् दापयेत् । यथेति । यथा राजाऽवेक्षणादिकर्म्मणः फलेन, यथा च कार्षिकवणिगादा-